

Голові

Разової спеціалізованої вченої ради № 6/22
Львівського державного університету
фізичної культури ім. Івана Боберського,
д-ру наук з фізичного виховання і спорту,
професору Пітину М. П.

РЕЦЕНЗІЯ

Карпи Ігоря Ярославовича, кандидата наук з фізичного виховання і спорту, доцента на дисертаційну роботу **Наконечного Романа Богдановича** за темою **«Тактична підготовка футболістів віком 11-12 років із використанням інтерактивних завдань»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 – фізична культура і спорт

Тенденції розвитку ігрових видів спорту передбачають суттєве омолодження і відносно ранній початок спеціалізації. Так, до прикладу, у сучасному баскетболі та футболі зокрема відстежується пошук актуальних підходів, методик тощо до раціональної побудови навчально-тренувального процесу починаючи уже з 4-5 років. А у тренуванні 10-13 річних ігровиків (етап попередньої базової підготовки) робота все в більшій мірі спрямована на спеціалізацію (основний акцент зроблено на вправи з м'ячем і поступову розстановку спортсменів по ігрових амплуа).

Такий підхід в межах практики підготовки спортсменів в ігрових видах спорту може викликати ряд запитань. При цьому, в певній мірі, відстежується його невідповідність існуючим фундаментальним положенням спортивного тренування дітей у цьому віці. Водночас іноземний досвід демонструє, що цілеспрямована робота з дітьми вже 11-12 років, яка передбачає з одного боку вузьку спеціалізацію а з іншого – широкий спектр різноманітних засобів та методів у їх підготовці може бути достатньо виправданою та навіть ефективною.

Актуальність роботи, що рецензується зумовлена необхідністю пошуку якісних підходів до побудови підготовки юнаків у футболі за умови помірних фізичних навантажень. Як відомо у віці 11-12 років організм людини зазнає інтенсивного біологічного розвитку, а отже значні за обсягом та інтенсивністю навантаження у цьому віці можуть призвести до негативних наслідків. Водночас, автор пропонує підхід, при якому у тренувальному процесі юнаків цього віку акцент робиться на реалізацію тактичних завдань з допомогою засобів різних видів підготовки (фізичної, технічної, психологічної тощо) і окрім того із застосуванням широкого ряду інтерактивних завдань.

Вважаємо, що вибір здобувача є своєчасним та доцільним на сучасному етапі розвитку футболу, оскільки якісна підготовка в футболістів у юнацькому віці дозволить належним чином розкрити у повній мірі їх таланти у спортивному майбутньому.

Обґрунтованість одержаних у даній науковій роботі результатів зумовлена комплексом раціонально підібраних методологічних і теоретичних компонентів проведеного дослідження; опрацюванням достатньої вагомої кількості наукових праць з проблематики дослідження (305 джерел інформації); відповідною вимогам тривалістю дослідження та належним математико-статистичним опрацюванням емпіричного матеріалу дослідження.

Варто відзначити, що у роботі належним чином сформульовано мету дослідження та конкретизовано її у ряді відповідних завдань.

Отримані наукові результати є в достатній мірі обґрунтованими, у них досягнуто розв'язання усіх поставлених у роботі завдань та реалізації мети. Окрім того достатній рівень їх обґрунтованості забезпечено відповідною тривалістю проведених досліджень та можливістю повторення педагогічного експерименту.

Обрана для дослідження вибірка досліджуваних також є достатньою (100 осіб в межах педагогічного спостереження та 40 (по 2 осіб в ЕГ та КГ - в межах педагогічного експерименту) та дозволяє у повній мірі сприймати вагомість отриманих наукових результатів.

Вагомим аргументом обґрунтованості отриманих результатів також є їх акцентоване упровадження у практику підготовки футболістів віком 11-12 років на базі ФК «Карпати» та ФК «Рух» (м. Львів).

Детальне аналізування роботи дає змогу оцінити логічну побудову її компонентів. Дисертація містить анотації, вступ, п'ять розділів, висновки, список посилань на використані джерела літератури та додатки.

Перший розділ роботи висвітлює актуальні питання вітчизняного та іноземного досвіду щодо побудови підготовки спортсменів на етапі попередньої базової підготовки в ігрових видах спорту, зокрема у футболі. У цьому розділі автор акцентує увагу на проблематиці саме тактичної підготовки на даному етапі багаторічного спортивного удосконалення. Виклад матеріалу проаналізованого у першому розділі дав змогу розв'язати важливе науково-практичне завдання щодо виявлення сучасних підходів до реалізації тактичної підготовки спортсменів на ранніх етапах підготовки в ігрових видах спорту та виявлення можливих перспектив упровадження різноманітних інтерактивних засобів та завдань у тактичну підготовку футболістів на етапі попередньої базової підготовки.

Другий розділ доступно та в достатній мірі розкриває методи, що застосовувалися для розв'язання поставлених завдань та покрокову організацію дослідження. Розділ належним чином структурований та містить детальну характеристику досліджуваного контингенту, опис педагогічного спостереження із застосуванням актуальної методики «Нейрософт-психотест» для визначення

психофізіологічних властивостей та комплексу тестів для оцінки психічних процесів досліджуваних, опитування (анкетування) фахівців з футболу для виявлення їх ставлення до методик сучасної тактичної підготовки на ранніх етапах багаторічного спортивного удосконалення, формувального педагогічного експерименту, використання методів статистичної обробки даних та інтерпретації одержаних результатів.

Третій розділ роботи розкриває констатувальну частину проведеного дослідження. Тут йдеться про встановлені показники психофізіологічних властивостей та психічних процесів футболістів віком 11-12 років. При цьому слід відзначити, що автору вдалося залучити до цієї частини дослідження 100 учасників, що є достатньо репрезентативним. У цьому розділі також представлені результати опитування (анкетування) фахівців щодо питань тактичної підготовки футболістів на ранніх етапах багаторічного спортивного удосконалення. Також тут представлені результати аналізу програми підготовки футболістів віком 11-12 років ФК «Рух», що також засвідчують вагоме значення тактичної підготовки на цьому етапі

Загалом отримані констатувальні результати засвідчують, що на етапі попередньої базової підготовки футболісти уже цілком готові до цілеспрямованої тактичної підготовки. Автор розглянув можливості щодо побудови програми тактичної підготовки, а також визначив, що саме застосування інтерактивних завдань у цьому процесі може мати достатньо високу ефективність.

У змісті четвертого розділу роботи детально описано структуру та зміст авторської програми тактичної підготовки футболістів 11-12 років, з окремим акцентом на застосовані у ній інтерактивні засоби та методи. Слід відзначити, що автор розробив новітню комп'ютерну програму «Ігрові ситуації» для підготовки футболістів, яка суттєво доповнює ряд інтерактивних завдань з тактичної підготовки і може бути широко впровадженою у підготовку футболістів різного рівня підготовленості. На нашу думку, розроблена програма тактичної підготовки загалом є актуальною та цікавою до виконання і як продемонстровано у наступних підрозділах четвертого розділу – має достатньо високий рівень ефективності у підготовці юних футболістів зокрема в найпростіших взаємодіях («1x1», «2x1»).

У п'ятому розділі дисертаційної роботи представлено порівняльний аналіз отриманих автором результатів дослідження з актуальними відомостями та даними наукової та методичної літератури.

Сформульовані загальні висновки до роботи в повній мірі розкривають реалізацію поставлених завдань та дозволяють констатувати факт досягнення мети дослідження. Ступінь обґрунтованості висновків підтверджується достатнім обсягом досліджень.

За результатами дисертаційного дослідження отримано таку наукову новизну: *уперше* обґрунтовано структуру та зміст програми з тактичної підготовки футболістів віком 11-12 років на етапі попередньої базової підготовки із

застосуванням інтерактивних завдань (тлумачення ігрових ситуацій в футболі, зокрема вибору найефективнішого варіанту під час атаквальних та захисних дій; завдань на прояв тактичних знань із використанням засобів демонстрації; моделювання атаквальних та захисних дій шляхом використання віртуальних симуляторів гри у футбол та практичних рухових завдань, які відтворюють умови змагальної діяльності у футболі); уперше доведено ефективність застосування у тактичній підготовці футболістів віком 11-12 років авторського інтерактивного засобу комп'ютерна програма «Ігрові ситуації», що передбачає тлумачення різноманітних ситуацій у футболі під час атаки та захисту.

Окрім цього удосконалено відомості про доцільність упровадження цілеспрямованої тактичної підготовки у систему підготовки українських футболістів віком 11-12 років, що базується на застосуванні комплексного підходу (поєднання засобів фізичної, технічної, психологічної, теоретичної підготовки для вирішення тактичних завдань); удосконалено зміст тактичної підготовки футболістів віком 11-12 років на етапі попередньої базової підготовки.

Важливо, що набули подальшого розвитку відомості про особливості тактичної підготовки спортсменів в командних ігрових видах спорту та відомості щодо сучасних уявлень про тактичну підготовку.

Результати дисертації подано в 14 працях, з яких 6 статей у фахових наукових виданнях України де подано основні результати роботи, 3 праці апробаційного характеру та 5 праць, що додатково відображають наукові результати дисертації.

Дисертацію виконано українською мовою.

Аналіз змісту дисертації не виявив порушень принципів академічної доброчесності. Використання текстових запозичень забезпечене посиланнями на джерела зі списку літератури.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, слід вказати на ряд дискусійних питань і зауважень:

- При виконанні покликань на роботи фахівців варто зупинитися на найбільш вагомих та скоротити загальний перелік поданих на сторінках 14 та 24 (11–26 джерел);
- Можливо варто обмежити покликання на фахівців в анотації до дисертаційної роботи (українською та англійською мовами);
- У першому розділі дисертації вказано на анатомо-фізіологічних особливостях спортсменів як передумові тактичної підготовки, однак у подальшому увага до цих показників відсутня;
- У заявленій структурі (змісті) дисертаційної роботи відсутній підрозділ, пов'язаний з розробкою інтерактивних завдань та комп'ютерної програми;

• Не зрозуміло, чому в дисертації з тактичної підготовки у підрозділі 3.1. йдеться виключно про психофізіологічні властивості та психічні процеси спортсменів;

• Автором не доведено необхідність визначення простої зорово-моторної реакції футболістів, враховуючи специфіку змагальної діяльності цього виду спорту.

• У змагальній діяльності з футболу беруть участь більше ніж три спортсмени, а отже уже на етапі попередньої базової підготовки виникає питання в тактичних діях із залученням більше трьох спортсменів. Цікаво отримати думку здобувача, яким чином це може бути враховано за допомогою отриманих результатів.

Загалом зазначені дискусійні питання та зауваження не знижують наукової та практичної значущості результатів й позитивної оцінки дисертаційної роботи.

Висновок. Дисертаційна робота Наконечного Романа Богдановича за темою «Тактична підготовка футболістів віком 11-12 років із використанням інтерактивних завдань» має наукову новизну, відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 21.03.2022 р. № 341), а її автор Наконечний Роман Богданович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Рецензент:

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри футболу

Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського

І. Я. КАРПІА

Проректор з наукової роботи за зовнішніх зв'язків
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського
кандидат біологічних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України

А.С.ВОВКАНИЧ